

جامعه‌شناسی کودکی:
برساخت اجتماعی کودکی در ایران

www.ketab.ir

جامعه‌شناسان

روشن‌شناسان

سرشناسه: شعبان، مریم
عنوان و نام‌پدیدآور: جامعه‌شناسی کودکی: پراساخت اجتماعی کودکی در ایران
تألیف: مریم شعبان

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان و روش‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۲۱۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۳۹-۴۵-۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه

موضوع: کودکان -- ایران -- جنبه‌های جامعه‌شناختی
موضوع: Children -- Sociological aspects -- Iran
موضوع: کودکان -- ایران - وضع اجتماعی
موضوع: Children -- Iran -- Social conditions

رده‌بندی کنگره: HQ۷۹۹

رده‌بندی دیویی: ۳۰۵/۲۳۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۷۱۷۳۲
با همکاری انتشارات جامعه‌شناسان

جامعه‌شناسان

روش‌شناس

جامعه‌شناسی کودکی: پراساخت اجتماعی کودکی در ایران
مریم شعبان

چاپ اول: ۱۴۰۰ تهران/ تعداد ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان/ چاپ و صحافی لیتوگرافی: طیف نگار

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۳۹-۴۵-۹

همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان و روش‌شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان و روش‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۲۸

کتابفروشی جامعه‌شناسان

تلفن: ۶۶۰۰۰۰۵۱

تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM

Email: RaveshP20@gmail.com

Email: sociologists15@gmail.com

فهرست

.....	آغاز سخن	۷
.....	فصل اول مسأله کودکی در ایران	۹
.....	فصل دوم کودکی و وضعیت انباشت علم	۱۷
.....	جمع‌بندی از کودکی و وضعیت انباشت علم	۵۹
.....	فصل سوم ضرورت روش‌شناختی و نظری	۶۷
.....	سازه نظری پژوهش: تبارشناسی میشل فوکو	۶۷
.....	تدقیق منابع و مآخذ	۷۳
.....	فصل چهارم وضعیت جامعه‌شناختی کودکی در ایران	۷۹
.....	شناسایی نقطه‌ی صفر تحلیل تاریخی - تبارشناسانه‌ی کودکی در ایران	۷۹
.....	تکوین، تحول و دگردیسی کودکی در ایران	۹۳
.....	دوران اول: ظهور کودکی، جامعه‌ی مراقبتی	۹۴
.....	پوچتالیون، کودکان بی‌سرپرست و ظهور کودکی به عنوان دیگری بزرگسالی:	۹۴
.....	مجلس اعانه‌نهادی برای کودکان؛ ظهور اخلاق نوین مراقبت از کودکان؛ تفکیک	
.....	حوزه‌ی عمومی و خصوصی:	۹۶
.....	استانداردهای مراقبت از کودک؛ پدری و مادری خوب؛ پیوند مادر و کودک:	۱۰۲
.....	بدن کودک؛ سیاستگذاری برای سلامت و بهداشت جسمانی و روانی:	۱۰۷
.....	خودآسیب‌رسانی کودکان و تنبیه، اعتماد عمومی و تنهایی کودکان:	۱۱۴
.....	نابرابری نسبی طبقه‌های جامعه در گذار از کودکی به بزرگسالی:	۱۱۸
.....	محدوده سنی کودکی:	۱۲۰
.....	تعلیم و تربیت نوین:	۱۲۱
.....	کودک، بازی و کار:	۱۲۶

دوران دوم: حکمرانی کودک و کودکی، جامعه‌ی مراقبتی تشدید یافته	۱۳۱
قتل‌های زنجیره‌ای و کودکان بی‌سرپرست؛ تمرکز سیاستگذاری‌های دولتی بر کودک:	
۱۳۳	
مانیفست اجتماعی برای کودکان: کودک موضوع امنیت، نهادهای کودک‌محور،	
کودک موضوع امرخیر و جامعه مدنی:	۱۳۵
کودک دیگری حکومت؛ حکمرانی خوب:	۱۴۲
امر زادن و رویت‌پذیری کودکان؛ زنان و مادران مهم‌ترین مخاطبان حکمرانی خوب	
برای کودکان:	۱۴۷
حفظ‌الصحه کودکان؛ تقسیم‌بندی گروهی کودکان براساس سن و نوع زندگی:	۱۵۶
کودکان بدسرپرست، کودکان کار، کودکان بزهکار:	۱۶۰
دوران سوم: معصومیت کودکان، جامعه‌ی کودک‌مدار	۱۶۶
کودک و جمعیت، حیات، مراقبت:	۱۶۷
ظهور امر معصومیت کودکان؛ آسیب‌پذیری، رتوریک اخلاقی:	۱۶۹
امرجنسی و تجاوز به کودکان؛ کودکان بدسرپرست:	۱۷۳
بهسازی مراقبت؛ سراسری جمعیت کودکان:	۱۷۵
کودک دیگری جامعه؛ جامعه‌ی کودک‌مدار:	۱۷۸
فردیت کودک و ساختار حقوق کودک:	۱۸۰
کودکان سوژه و ایژه‌ی آسیب:	۱۸۳
خشونت سیستماتیک و معنایی علیه کودکان؛ بی‌سازمانی ساختاری و مفهومی:	۱۹۲
فصل پنجم سخن پایانی	۱۹۷
محدودیت‌های پژوهش	۲۰۲
منابع و مأخذ	۲۰۵
فهرست منابع فارسی	۲۰۵
فهرست، مجلات، نشریات و روزنامه‌های ایران	۲۱۲
فهرست منابع خارجی	۲۱۲

آغاز سخن

در اواخر دی ماه ۱۳۹۴ حدود ساعت ۸ صبح، خیابان جلال آل احمد را پیاده به سمت دانشکده‌ی علوم اجتماعی می‌رفتم. هوا خیلی سرد بود؛ زمستان آن سال روزهای یخبندان زیادی داشت؛ و آن روز از شدت سرما شال گردنم را دور صورتم پیچیده بودم و بخار نفس‌هایم روی مژه‌هایم یخ زده بود. کنار نرده‌های دانشکده‌ی مدیریت چشمم به پسر بچه‌ای افتاد که حدود ۵ یا شش ساله بود؛ لباس نازکی به تن داشت و روی زمین دراز کشیده بود؛ از شدت سرما زانوهایش را زیر همان لباسش برده و محکم بغل کرده بود. نمی‌دانم چه مدت به او خیره ایستاده بودم، اما با برخورد کیف پیاده‌روی، به خودم آمدم و با حالتی از بهت و گیجی که چه می‌توانم؟، مسیرم را ادامه دادم.

اواخر اسفند ماه همان سال، خسته از کلاسی برگشته بودم که کسی در خانه‌ام را زد؛ مددکاری اجتماعی بود که به دنبال شخصی می‌گشت تا بتواند طرحی پژوهشی را از نظر روش تحقیق، داوری کند. او از طریق یکی از شاگردانم در کلاس‌های یادگیری روش تحقیق، به سراغ من آمده بود. طرح پژوهشی، برای مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک بود؛ من پیشنهادش را پذیرفتم، در جلسه شرکت کردم و طرح را داوری نمودم؛ همان‌جا آغازی شد برای ورودم به مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک و چند سال فعالیت در حوزه‌ی کودک، کودکی و حقوق کودک در ایران.

من معتقدم که به حوزه‌ی کودک، کودکی و حقوق کودک، فراخوانده شده‌ام؛ پس همه‌ی زندگی‌ام از کار، درس، پژوهش و مطالعه را بر این حوزه متمرکز کردم. متن حاضر براساس یافته‌های چندین پژوهش که در طول یک دهه‌ی اخیر انجام داده‌ام و نتایج رساله دکتري‌ام نگارش شده است. لازم به بیان است که رساله دکتري اینجانب با عنوان «جامعه‌شناسی کودکی در ایران: ظهور و دگردیسی» با راهنمایی دکتر تقی آزاد ارمکی و مشاوره خانم دکتر سهیلا صادقی و آقای دکتر محمود عباسی در خرداد ماه ۱۳۹۹ در دانشکده علوم اجتماعی با درجه عالی دفاع شده و سپس به عنوان رساله برتر دانشگاه تهران در جشنواره بین‌المللی خیام برگزیده گردید.